

Dordtologie? Ja, doen!

Geboren en getogen, wonend en werkend in de Drechtsteden kreeg ik dit najaar de gelegenheid om de cursus Dordtologie te gaan volgen.

Het leek me leuk, nuttig en nodig om mijn kennis over Dordt te verbreden, en daarin ben ik niet teleurgesteld. Het is een plezier om de docenten zo enthousiast over de stad te horen, naar de verhalen te luisteren en de illustraties uitgelegd te krijgen. Heel goed om te weten dat er mensen zijn met hart voor de stad, die kennis willen delen en behouden voor het nageslacht. Als deelnemer krijg je een totaalpakket feiten en wetenswaardigheden toegespeeld en wordt je geprikkeld daar iets mee te doen. Tegelijkertijd was dit in het decor van diverse historische lokaties, ongetwijfeld met zorg uitgekozen. Hulde aan de organisatoren.

En dan nu aan het werk voor het eindstuk.

Uit het stuwmeer aan feiten vind ik het een uitdaging een onderwerp te zoeken wat zowel origineel, boeiend als leerzaam is. Om een quote uit 1 van de andere essays aan te halen: "Het duizelde me al snel van de hoeveelheid informatie". De ruime basiskennis van de geschiedenis van de stad heb ik nu in mijn cursusboek staan, aangevuld met de extra boeken en uitgaven die we bij iedere les hebben ontvangen. Daar kan ik echt niets aan toevoegen.

De invalshoek van mijn eindstuk wordt daardoor louter persoonlijk. Tijdens de lessen heb ik steeds aantekeningen gemaakt van wetenswaardigheden, opmerkingen, uitdrukkingen en woorden die mij aanspraken.

Als inwoner van de historische binnenstad -met uitzicht over de rivier de Oude Maas- had ik me nog nooit afgevraagd hoe de rivier is ontstaan. Ze is er gewoon altijd als ik uit het raam kijk. Al tijdens de eerste les blijkt hoe belangrijk deze rivier is geweest voor de stad. Door een toevallige dijkdoorbraak in de middeleeuwen heeft ze voor een grote opleving van de economie in het middeleeuwse Ddt gezorgd. Opeens liepen de handelsroutes vanuit zee naar het achterland (Rotterdam, Duitsland) via Dordrecht. Hierdoor werd Ddt geruime tijd een levendig handelsknooppunt.

De huidige beroepsscheepvaart maakt nog steeds intensief gebruik van de Oude Maas, er passeren zo'n 150.000 schepen per jaar. 35% van de Nederlandse binnenvaartvloot heeft de thuishaven in 1 van de Drechtsteden. Dordrecht heeft als enige in Nederland een binnenvaartmuseum: Siegfried (iedere 1e zaterdag van de maand gratis toegankelijk). Iedere dag varen grote duweenheden langs. Op de Dordtse werf de Biesbosch werd de ontwikkeling van deze duwboten uitgewerkt en geperfectioneerd. De grootste combinatie

in de serie, de Veerhaven, komt dan ook hier vandaan. Een 6-baks duweenheid is ruim 250 meter lang en 30 meter breed en doet er een etmaal over om van Europoort naar Duisburg te varen. In vroeger tijden zakten houtvloten met een vergelijkbaar formaat de Rijn af naar Dordrecht, waar ze ontmanteld werden voor verdere verwerking. Het grootste vlot was 300 x 45 meter en was vele maanden onderweg.

Op de vele schilderijen met gezichten op Dordrecht ziet men hoe belangrijk de omringende rivieren waren en zijn voor de ontwikkeling van het eiland.

Op het bekende schilderij (gezicht op Dordrecht vanuit de monding van de Noord) van Adam Willaerts uit 1629 staan beurtschepen afgebeeld. Als herkenningsteken hadden zij allen een rode vlag met een witte zwaan in top. Misschien dat de benaming Zwaantje van de bunkerschepen van het bunkerstation Slurink Zwaans hierop gebaseerd is? De beurtschepen kunnen worden gezien als de voorlopers van de huidige veerdiensten.

Aan de rivier de Merwede staan de resten van Huis te Merwede, 1 van de oudste middeleeuwse kastelen van NL. Hiervan dacht ik altijd dat 700 jaar weer en wind hadden gezorgd voor het huidige resultaat. Echter, het verval werd ook mede veroorzaakt door het roven van stenen die nodig waren voor het opbouwen van de stad

in de middeleeuwen. Dit gebeurde niet alleen in Ddt, het colosseum in Rome werd ook lange tijd als steengroeve gebruikt. Pas in later tijden werden deze monumenten beetje bij beetje beschermd en in de late 20e eeuw werd Monumentzorg opgericht. De ruine van Huis te Merwede is in 2010 gerestaureerd en daarmee gelukkig behoed voor verder verval.

Naast feitelijke kennis komen ook de religieuze overleveringen en volksverhalen langs. Denk hierbij aan:

- de stichtingslegende van Sint Sura voor de Grote Kerk
- de processie van het heilig hout (restant van 3 cm. nog te zien in de Antoniuskerk aan de Burg. de Raadtsingel) op 30 juni
- het ontstaan van de naam Schapenkoppen.

Ook was er de oplossing voor enkele Broodje Aap verhalen:

- De Grote Kerk is niet gebouwd op koeihuiden. De naam huid is in dit geval een verbastering van het woord hout. De fundering van de

kerk bestaat nl. uit een stevige constructie van beuken balken die zelfs de uitbreiding van 52.000 kilo extra gewicht van de grote beiaardklokken in 1970 kunnen dragen.

- De aanduiding Dordtse gevels. Deze zijn hier niet uitgevonden, maar de term is ontstaan doordat deze vorm werd gebruikt als metselaarsproef. Ddt was toevallig de stad met de meeste van dit soort geveltjes.

- Een clause in het arbeidscontract van een dienstmeid om niet meer dan 2x per week zalm te hoeven eten. Zalm was nl. ook al in die tijd een kostbare vis.

- Willem van Oranje sliep niet in het Hof maar in de Berckepoort.

En zo kan ik ook nog even doorgaan met voor mij nieuwe wetenswaardigheden en woorden; in willekeurige volgorde:

- De Hofstraat is Disneyland.

- Het eiland bestaat vooral uit rivierafzetting i.p.v. zware zeeklei. Deze ondergrond is vooral geschikt voor populieren, 29 oktober is de dag van de populier.

- Er was ooit een traanstokerij nabij het huidige Duivelseiland.

- Passagiers voor de destijds snelle klipperschepen werden gelokt met een melkgevende koe aan boord.

- Een crimpert is een stokje waarmee de zalm buiten westen werd geslagen. Hierdoor kon de vis toch als levend worden verkocht na een aantal dagen transport.

- Een snorrebot is een speelgoed/muziekinstrumentje.

- Geleerd wat een brievenbord, een behangselstuk en een babbelstuk is.

Een van de doelstellingen van de cursus Dordtologie is, naast het vergaren van kennis over het indrukwekkende verleden, deelnemers te prikkelen om beter en zorgvuldiger naar de stad te kijken en daardoor nieuwe dingen te ontdekken.

Ik denk dat ik dat met bovenstaande punten wel duidelijk heb gemaakt.

Cora Nederlof
Projectsecretaris IPM
GemeenteHendrik-Ido-Ambacht